

VÄSTERVÅLA KYRKA

Västervåla Kaplansgård 1:1, Västervåla församling, Fagersta kommun, Västmanlands län

Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

BESKRIVNING

Kyrkomiljön

Västervåla socken tillhör Norbergs bergslag där järnmalm brutits sedan tidig medeltid. Bearbetning av järn var områdets huvudnäring långt in på 1900-talet. Socknen är vidsträckt, i nordsydlig riktning delad av sjön Åmänningen. Den befolkningsmässiga tyngdpunkten har sedan 1700-talet varit Engelsbergs bruk, som åren runt sekelskiftet 1900 utvecklades till ett betydande stationssamhälle och då övertog rollen att vara socknens centrum. Kyrkbyn har i motsvarande mån hamnat avsidet.

Kyrkan är belägen i ett öppet landskapsstråk, som breder ut sig norr om den så kallade Bergslagsporten i Skommarbo. I öster vidtar mer kuperade, skogrika trakter och i väster utgör sjön Åmänningen naturlig gräns. Längre tillbaka anlände kyrkbesökare från socknens västliga byar med sina kyrkbåtar och vandrade sedan kyrkstigen österut. Dess slutsträcka är en rak björkallé som leder från den korsande landsvägen fram till kyrkan.

Mellan sjön och kyrkan ligger prästgården som ännu ger en relativt god bild av äldre tiders kyrkliga boställen. Huvudbyggnaden från 1760 har faluröda fasader och halvvalmat tak, plåttäckt sedan 1800-talet. En timrad tiondebod från 1700-talet står som flygel i sydost och på gårdsplanens motstående sida finns f d bykstuga/mangelbod. Närmast norr om kyrkan ligger kyrkans arrendatorsgård, kaplansboställe fram till 1852, som under senare hälften av 1800-talet fyllde olika sockenkommunala funktioner.

Kyrkallén, Västervåla före detta prästgård och i bakgrunden sjön Åmänningen - Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Kyrkoanläggningen

Kyrkogården omger kyrkan på alla sidor, fast med störst utbredning mot norr och öster. Delvis inhägnar en stenmur, lagd på 1800-talet då den ersatte timrade kyrkbalkar. På västra och södra sidan finns grindstolpar med järngrindar. Innanför muren växer en rad höga almar, planterade 1890. Bland gravkvarteren är allmänna varvet äldst. Äldsta enskilda vårdarna är från början av 1800-talet. I nordvästra delen finns en urnlund anlagd och i öster finns ett bårhus från 1946, med källargrund, stänkputsade fasader och skiffertak.

Västervåla kyrka är enskeppig med kor i en smalare, rundad absid, samt västtorn. Långhuset har sockel av stora, tuktade stenar, medan tornets sockel har en yttre gjutning. Fasaderna är stänkputsade, vid senaste avfärgningen strukna med gulvit KC-färg. Långhuset har pilasterindelade väggfält, kraftigt profilerade sockel- och takgesimser och en slät list som rundar fönstrens ovansidor. Fönsteröppningarna är höga, rundbågiga och småspröjsade, målade med kromoxidgrön oljefärg och försedda med munblåsta rutor. En rejält tilltagen omfattning i nyklassisk stil markerar västportalen, vilken är stickbågig och försedd med kopparklädd pardörr. Långhuset har ett måttligt brant sadeltak täckt med kopparplåt. På tornet är en koppartäckt kupol, krönt av en öppen lanternin med åttakantig spira, förgylld kula och kors.

Kyrkans västtorn byggdes 1793-94, efter ritningar av byggmästare Eric Sjöström - Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Södra sidan av kyrkans långhus, färdigställt 1893 efter ritningar av Fredrik Liljekvist. I det ursprungliga ritningsförslaget hade väggarna strävpelare, men de utgick vid Överintendent-ämbetets granskning och ersattes med pilastrar. Fönstren är av gjutjärn och taket är sedan 1959 koppartäckt (var tidigare täckt med järnplåt).
Digitalfoto
Rolf Hammarskiöld

Kyrkorummet täcks av ett putsat tunnvalv som vilar på väggarnas pelare, i likhet med fasadernas utformade som pilastrar. Gesimser löper i fönsterbänkshöjd och i nivå med tunnvalvets bas. De olika fälten framhävs av färgsättningen i ljusa, varma toner, tillkommen vid en stor inre förnyelse 1989-90. Tunnvalvet har strukits med ljust himmelsblå KC-färg. Väggfälten under fönsterbänksnivå är grå, ovan är de målade med vit KC-färg bruten i ockranyans, medan fönsteromfattningarna och pilastrarna är vita. Fönstren har inre bågar med samma spröjsindelning som de yttre.

Genomgående ligger brädgolv strukna med olja som tillsatts vitt pigment för att ge skurgolvsutseende. Bänkarna är öppna, rödbruna på insidorna och med gavlar som marmoreras, förgyllts och målats med *caput mortuum*. Predikstolen längst fram i kyrkorummets norra sida har förbindelse med en uppgång från sakristian. Kyrkorummets belysning består av mässingslampetter och kompletterande kupor placerade över mittgångens mässingsljuskronor från 1700-talet.

Koret finns i en liten rundad absid med kupol, vars tunna ribbor är rödmålade. I de tre smala korfönstren sitter rutor av färgat glas. Läktaren över kyrkorummets västra del har en orgel från 1881 (Setterquist) utökad 1946, med gråmarmorerad fasad. Sedan 1990 finns läktarunderbyggnad för brudkammare och kapprum. Dörrsnickerierna är ådrade.

Även invändigt har väggarnas pelare utformats som pilastrar. De bär upp takstolskonstruktionen och avleder spänningarna från det tunnvalv som täcker kyrkorummet. Valvens, väggarnas och bänkinredningens nuvarande färgsättning i varma toner är ett verk av arkitekt Jerk Alton, som 1989-90 svarade för en omgestaltning av kyrkorummet. Predikstolen från 1647 är tillvaratagen från den tidigare träkyrkan. Detsamma gäller koretets omfångsrika altaruppsats från 1715. Då nuvarande kyrka stod färdig 1893 blev altaruppsatsen ersatt med ett crucifix, men den återuppsattes 1926. Framförvarande altarring tillkom 1861, vid den sista stora upprustningen av föregående träkyrka. Altarringens form har ändrats 1937 och 1990. Dopplatsen till höger om altaret iordningställdes 1943, sedan en tidigare kamin tagits bort och ersatts med elektrisk uppvärmning - Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Sakristian norr om koret är knappt tilltagen. En järnklädd dörr leder in till utrymmet som är inrett med ett litet skrivbord och på västra sidan ett väggfast skåp. Snickerierna har liksom i kyrkorummet en distinkt färgsättning: lister strukna med grågrön lasyr och dörren målad med ”ekfärg”. På motstående sida om koret finns ett förråd.

Vapenhuset är en rak, oinredd passage med skurgolv och slätputsade, ockravita väggar. I södra sidans trappskrubb finns kyrkans elcentral. På väggen invid trapploppet sitter dels en minnesplatta från 1794 års tornbygge, dels predikstolens tidigare ryggstycke. I tornrummet en trappa upp finns sedan 1999 en bergvärmepump, inbyggd i ett skåp av panel som målats ljus ockragult för att harmoniera med angränsande putsade väggar.

I tornrummet en trappa upp hänger en ljuskrona från 1989-90, formgiven av Jerk Alton. I bakgrunden ses predikstolens tidigare ryggstycke, med tavlor av Luther och Melanchton. Till höger är ett väggfast skåp som sedan 1999 rymmer kyrkans bergvärmepump – Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

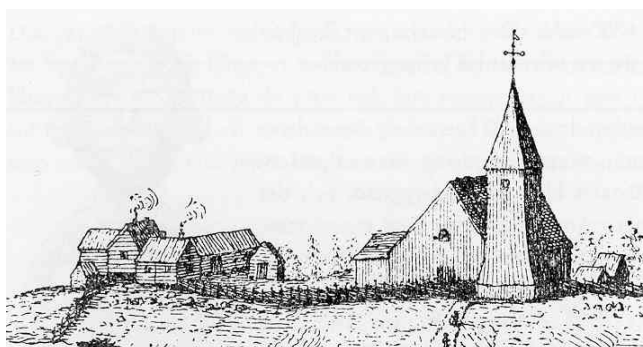

Kort historik

Från 1470 finns en skriven handling som nämner ett boställe för en präst i Västervåla. Sannolikt hade ett kapell eller kyrka tillkommit någon gång under detta århundrade. Enligt obekräftade uppgifter var byggnaden placerad på Kapellbacken, sydväst om dåvarande prästgården. I ett visitationsprotokoll från 1628 redovisas att dåvarande kyrka var byggd av trä med spåntäckt tak. Vapenhus och sakristia fanns utbyggda, den senare av sten, däremot inget särskilt kor. Kyrkorummet hade panelklädda väggar och platt panelklätt tak.

Vid visitationen 1628 fattade församlingen beslut om uppförandet av en ny kyrka. Från 1641-42 finns räkenskapsuppgifter om att den befintliga kyrkan/kapellet revs och användbara delar tillvaratogs för nybygget. Vid visitation i februari 1642 var den nya kyrkan nästan färdigställd, förmodligen på den plats där dagens kyrka står, med klockstapel intill. Mot söder fanns ett vapenhus utbyggt och liksom förut var sakristian byggd i sten. Fasader och tak blev i sitt slutliga skick helt spånklädda och rödtjärade. Kyrkorummets bänkinredning var ny, men annars behölls till en början flera av den gamla kyrkans inventarier. En ny predikstol av Johan Snickare insattes 1647. År 1715 försågs koret med en snidad altartavla som alltjämt är i bruk.

Vid en större upprustning omkring 1770 förstärktes timmerstommen med stångjärn från Engelsbergs bruk och byggnaden höjdes två stockvarv. Kyrkorummets valv och väggar kläddes med nya paneler som vitlimmades respektive marmorades. Samtidigt var klockstapeln försatt i ett förfall som tycks ha blivit alltmer ohjälpligt. I ett brev den 9/8-1791 påbjöd domkapitlet att den snarast måste rustas upp.

Äldsta kända bilden av Västervåla kyrka är från mitten av 1700-talet, tecknad av Olof Grau. Den tornlika klockstapeln var instabil och miste därför spiran 1754.

Istället för att rusta upp klockstapeln lät församlingen 1793 lägga grunden till ett torn, fullbordat året därpå. För ritningarna svarade byggmästare Eric Sjöström som även ledde arbetena. Tornet murades i gråsten direkt in på det befintliga långhusets västra gavel. Fasaderna gjordes slätputsade och kalkavfärgades vita. Den nya västportalen markerades med en rejält tilltagen omfattning i nyklassisk stil. Tornets tak gjordes kupolformigt, täckt med spån och järnbleck. Överst sattes en koppartäckt lanternin med förgylld kula och kors. Klockorna flyttades upp från klockstapeln och år 1804 försågs tornet med sitt första urverk.

Västervåla kyrka efter att ett torn av sten år 1794 hade byggts direkt in på den äldre träkyrkans västra gavel. Södra sidans vapenhus revs 1817 och 1825 blev nya fönster insatta. Bilden kommer från J E Ångmans "Beskrivning om Norbergs bergslag 1835".

År 1861 följde en sista stor och påkostad upprustning av träkyrkan i Västervåla. En ny sakristia i trä byggdes bakom koret (oklart om norrsidans sakristia i sten revs). Altare och altarring marmorades. Hela kyrkorummets inredningssnickerier ommålades och förgylldes.

Då nästföljande upprustning inleddes med golvarbeten 1890 visade sig kyrkans timmerstomme vara i oväntat dåligt skick. Församlingen bestämde därför att avbryta reparationsarbetena och istället planera för byggandet av ett helt nytt långhus i sten.

Ritningar upprättades av arkitekt Fredrik Liljekvist 1891 och 1892 inleddes nybygget i anslutning till befintligt torn. Väggarna murades av tegel, fick rundbågiga muröppningar och slätputsade, vita fasader. Höga fönsterbågar av gjutjärn blev insatta. Ett måttligt brant sadeltak restes och täcktes med falsad, svartmålad plåt. Även tornets kupolformiga huv täcktes med järnplåt, istället för tidigare spån. Den kopparklädda lanterninen förlängdes med en spira.

Vid kyrkorummets invigning den femte november 1893 var korets väggar dekorerade med schablonmålningar och i de höga, smala korfönstren satt färgat glas. Altaruppsatsen från 1715 hade i tidens anda blivit undanflyttat och ersatt med ett enkelt krucifix. Framför byggdes en öppen altarring med svarvade balusterdockor. Predikstolen från 1647 hade behållits, men målats med blå färg, liksom den nybyggda, öppna bänkinredningen. Kyrkorummets väggar var upp till bröstningshöjd målade med blågrön oljefärg. I övrigt var de målade med vit limfärg, liksom valvet. Genomgående låg skurgolv. Uppvärmning skedde med en vedeldad järnkamin som placerats i en nisch i kyrkorummets främre del, söder om koret.

Ganska snart tycks 1893 års interiör ha blivit betraktad som otidsenlig. En påtaglig omgestaltning skedde redan 1926, då schablonmålningarna i korets kupolvalv överströks. Altaruppsatsen från 1715 restaurerades och blev återuppsatt. Den öppna altarringen borttogs och altarringen från 1755 återinsattes, fast ombyggd så att den gick som en barriär i linje med triumfbågen mellan kor och långhus.

Ännu fler inslag från 1893 gick förlorade vid en etappvis ombyggnad/upprustning 1937-43, ledd av byggnadskonsulent J R Brander. Bänkinredningens tidigare öppna gavlar ersattes med slutna som fick ett spegelmotiv hämtat från 1755 års altarring och från bevarade gamla bänkskärmar. Ramstyckena målades i grå ton och fyllningarna marmorades. De tidigare skurgolven slipades och ströks med mörk linoljefernissa. Elektrisk värme och belysning installerades och därför kunde järnkaminen framme i kyrkan tas bort. I nischen där kaminen stått iordningställdes 1943 ett altare för dop. En uppföljande insats var 1945 års rivning av den befintliga läktaren. Efter ritning av arkitekt Erik Fant byggdes en större läktare med återanvändande av en magasinerad läktarbarriär från 1700-talet. Året därpå utökades orgelverket.

Tornkupolens och långhustaketets järnplåtar blev 1959 ersatta med nuvarande koppartäckning, samtidigt som fasaderna renoverades. Kyrkorummets valv och väggar sprutades med en genomfärgad tunnputs.

Under arkitekt Jerk Altons ledning genomfördes den senaste yttre renoveringen 1987-88, då korets tre fönsteröppningar återupptogs. Åtgärden var relativt okomplicerad eftersom fönstren satt kvar, försedda med rutor av färgat glas. Kyrkans fasader lagades och ströks med en KC-färg i bruten vit nyans.

Den yttre renoveringen följdes av en inre som också innebar att kyrkorummet förnyades, på ett sätt som känns igen från andra renoveringar där Jerk Alton varit ansvarig arkitekt. Typisk är den mer varierade färgsättningen, i varmare toner än vad som funnits förut. Väggarna fältindelades således i en mörkare grå sockel, ockravita väggfält och sköldbågar, samt vita pilastrar. I valvet målades en himmelsblå sky. Bänkinredningen blev invändigt målad med rödbrun oljefärg, enligt principen ”ju närmare människorna föremål och ytor befinner sig, desto varmare och djupare färgtoner”. Bänkarnas gavlar och altarringen fick överensstämmande färger: ramstyckena i caput mortuum, ramlisterna förgyllda och fyllningarna marmorade. Dessförinnan hade korets slutna, raka altarring öppnats och gjorts tresidig. Läktaren fick underbyggnader för mindre samlingsrum och kapprum, med ådrade dörrsnickerier vända mot kyrkorummet. Ytterligare ett särdrag från 1990 är kyrkorummets lampetter i mässing, med svängda former. Dessutom hängdes nytillverkade ljuskronor över läktaren och i våningen över vapenhuset. Den direkta elvärmen ersattes med vattenburet system.

Ljuskrona och lampetter som ritats av Jerk Alton.

En ytterligare förnyelse som sedan dess skett är 1999 års bergvärmeinstallation. Värmebrunnar borrades söder om kyrkan och ledningar drogs därifrån upp till en pump i våningen över vapenhuset.

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning

Till följd av en udda byggnadshistoria har Västervåla kyrka ett torn som är äldre än långhuset, tvärtemot vad som brukar vara fallet. Tidstypiska drag hos tornet från 1794 är den nyklassiska västpportalen och den kupolformiga takhuven. Lanterninen och tornspiran fick sin nuvarande form och längd vid ombyggnad 1893. Kupolen är koppartäckt sedan 1959.

Långhuset från 1893 med sina pilasterindelade fasader är både en återspeglning av byggnadens konstruktion och dåtidens vilja att återuppta äldre historiska stilelement. De stora, stadiga fönstren i gjutjärn är att betrakta som ett dåtida standardutförande. Yttertakets ursprungliga järnplåtar blev vid omläggning 1959 ersatta med koppar.

Kyrkorummet har sedan 1893 genomgått tre omgestaltningar: de första två med syftet att åstadkomma en äldre karaktär och den tredje med syftet att återföra något av 1893 års utseende och dessutom göra några individuellt präglade tillägg.

Till kyrkplatsen i Västervåla hör även arrendatorsgården direkt norr om kyrkan och allén västerut till prästgård, sockenstuga och vidare till Åmänningens strand, där kyrkbåtar förr lade till. Miljön är klassad som kulturhistoriskt värdefull i översiktsplanen för Fagersta kommun.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Tornets enklare och långhusets mer avancerade fasader avspeglar tydligt att de tillkommit vid skilda tidpunkter med olika stilideal.
- Den inre renoveringen 1989-90 genomfördes konsekvent och gav kyrkorummet en mer sammanhållen, tydligare karaktär. Färgsättningen är i ovanligt hög grad resultatet av arkitekten Jerk Altons idéer. Målningsarbetet tycks dessutom ha blivit väl utfört. Av hög kvalitet är även lampetterna och ljuskronorna från samma renovering.
- Äldre inslag av värde är altarpupsats, orgelfasad och predikstolen, tillvaratagna från träkyrkan som fanns fram till 1893.
- Två skilda restaureringsuppfattningar möts genom att altarprydnaden från 1715 samkomponerats med 1893 års korffönster. Resultatet är snarast berikande för kyrkorummet.

Källor och litteratur

Otryckta källor

Riksantikvarieämbetets antikvarisk-topografiska arkiv (ATA):

- Inventering av Västervåla kyrka den 9 oktober 1828, likmätigt Kunglig Majestäts nådiga förordning
- Ihrfors, Eric: *Westmannia sacra*, handskrift färdigställd 1899-1902, baserad på församlingsarkivens handlingar från äldsta tid till omkring 1900

Västerås stifts arkiv (VS):

- Västerås domkapitel E IV A: 98b, inventarier 1795 & 1801
- Västerås domkapitel E IV B: 125, inventarier 1861, 1864 & 1946
- Västerås domkapitel F III A: 3, inventarium 1628
- Västerås domkapitel F III A: 8, inventarium 1642
- Västerås domkapitel F III A: 28, inventarium 1774
- Västerås domkapitel F III A: 38, inventarium 1893

Västanfors - Västervåla kyrkliga samfällighets arkiv (VVKKS):

- Program för restaurering, av Årland Noréen 1932
- Arbetsbeskrivning och ritningar, av J R Brander 1935-36
- Förslag till ny orgel och orgelläktare, av Erik Fant 1944 & 1945

Västmanlands läns museums arkiv (VLM):

- Handlingar från renoveringar och reparationer 1987-2000

Litteratur

Ahlberg, Hakon och Björklund, Staffan: *Västmanlands kyrkor i ord och bild* - Förlag: Staffan Björklund 2000

Andersson, Gillis: *Västervåla kyrka, Historisk översikt samt vägledning* 1957

Simonsson, Henry: *Västervåla – kyrkomiljö vid Åmänningen/Tidernas kyrkplatser, tolv kyrkomiljöer i Västmanlands län – Västmanlands läns museum 1998, s 84-90/*

Thorén, Sixten: *Västervåla kyrka – historik och vägledning* – 1969

Övriga uppgifter

Inventeringsperiod: 2004-11

Fältinventering: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Rolf Hammarskiöld, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift

Rapportsammanställning: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Färdigställd: 2005-05-18

Sammanställning av viktiga händelser för Västervåla kyrka fram till 1793, relaterade till källor

(Denna byggnad finns inte till någon del finns kvar idag)

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1400-t	Nybyggnad	Platsens tidigast kända kyrka uppfördes.		Thorén, s 6
1628	Äldre kulturhistorisk inventering	Vid visitation den 6-8/2 1628 redovisades att dåvarande kyrka var byggd av trä med spåntäckt tak. Vapenhus och sakristia fanns utbyggda, den senare av sten, däremot inget särskilt kor. Tre dörrar var av trä och en av järn. Fönstren ansågs vara i gott skick. Kyrkorummet hade panelklädda väggar och platt, likaledes panelklätt tak. Dopfunten var av trä och altartavlan var gammal, liten och behövde målas om. Vid visitationen bestämdes att ”sten skulle framföras till ny kyrka”.		VS: F III A, 3, visitation den 6-8/2 1628
1641-42	Nybyggnad – kyrkan i sin helhet	Bygge av ny kyrka i trä pågick.		ATA: Ihrfors, s 1520 (räkenskaper)
1642	Nybyggnad – kyrkan i sin helhet	Vid biskopsvisitation i februari 1642 var den nya kyrkan nästan färdigställd, byggd i trä. Timmerstommen saknade då ännu panelbeklädnad. Taket var spåntäckt. I söder fanns vapenhus utbyggt och i norr en sakristia av sten. Intill fanns en klockstapel.		VS: F III A; 8 Biskopsvisitation den 3/2-1642
1647	Fast inredning – predikstol	Predikstol färdigställdes, rikt snidad. Kristus och de fyra evangelisterna avbildades.	Johan Snickare	Andersson, s 5 Thorén, s
1696		Vid prostvisitation konstaterades att kyrkan, vapenhuset samt omgivande kyrkbalkar måste repareras.		VS: E IV A, 59 a, visitation den 2/8-1696
1715	Fast inredning - altartavla	Altartavla färdigställdes: ett bildhuggeriarbete med förgyllningar och två målningar.		VS: E IV b; 125, Inventarium 1864
1726	Nybyggnad	I söder blev stiglucka byggd av tegel		VS: F III A; 28, inventarium 1774
1732	Ändring – ombyggnad, port	Ny dörr med regel insattes i västra gaveln		VS: F III A; 28, inventarium 1774
1754	Tagen ur bruk	Klockstapeln reparerades. Då den gungade mycket under ringning måste spiran tas ner.		VS: F III A; 28, inventarium 1774
1755	Fast inredning – altarring	Altarring blev insatt, skänkt av Anders Jansson från Ennora		VS: F III A; 28, inventarium 1774
1766	Äldre kulturhistorisk inventering	Kyrkans timmerstomme och valvet över kyrkorummet var i dålig kondition. Församlingen beslutade därför om en större reparation och att samtidigt göra kyrkan högre.		VS: F III A; 28, inventarium

				1774
Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1767	Fast inredning – läktare	Läktare byggdes.		VS: E IV b; 125, Inventarium 1861
1770 (ca)	Ändring - ombyggnad, stomme	Kyrkans timmerstomme stabiliserades med dragjärn och väggarna höjdes två stockvarv.		VS: F III A; 28, inventarium 1774
1773	Vård/underhåll – målningsarbete	Kyrkorummets valv, väggar, dörrar och läktare blev ommålade.	Eric Siljefors, Hedemora	VS: F III A; 28, inventarium 1774
1774	Ändring – ombyggnad, golv Vård/underhåll – målningsarbete	Nytt golv blev lagt innanför altarringen, med upphöjning framför bordet. Altarprydnaden från 1715 ommålades och förgylldes. Predikstolen förgylldes och ommålades. Vid visitation konstaterades att klockstapeln var svårt förfallen och ”begrinner se rätt vådlig ut”		VS: F III A; 28, inventarium 1774
1787	Vård/underhåll – exteriör	Yttertaket på kyrkan och ytterväggarna tjärades och rödfärgades Istället för de tidigare stigluckorna i norr och söder byggdes timrade portskjul med faluröda fasadpaneler och spåntäckta tak.		VS: F III A; 28, inventarium 1774
1791	Äldre kulturhistorisk inventering	Domkapitlet befallde i brev den 9/8 1791 till församlingen att kyrkans förfallna klockstapel snarast måste rustas upp.		VS: E IV A, 98b, inventarium 1795

Sammanställning av viktiga händelser för Västervåla kyrka från 1793 fram till idag, relaterade till källor

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1793-94	Nybyggnad – torn	I maj 1793 lades grunden till ett torn, fullbordat 1794, efter en ritning stadfast av Överintendentämbetet den 14/1 1794. Tornet invid långhusets västra gavel murades av gråsten 28 alnar (ca 16,6 m) högt och fick vitrappade fasader. Överst restes en 20 alnars (ca 11,9 m) lanterninförsedd huv i trä, vars nedre del täcktes med järnplåt och spån, den övre delen med kopparplåt. Plåt detaljerna ströks med linolja som tillsattes kimrök. Spånen tjärades. Lanterninen hade ursprungligen fönster.	Byggmästare Erik Sjöström, från Thorsåker (borgare i Hedemora)	VS: E IV A, 98b, inventarier 1795 & 1801 VS: E IV B, 125 Inventarium 1861
1795-1814	Ändring – ombyggnad, port	Järnbeslagen port blev insatt i västra portalen		VS: E IV A; 98b, inventering 1814
1804	Specifika inventarier – tornur	Tornur blev installerat, efter donation av framlidne brukspatron och riddaren Jakob Ramsell		VS: E IV A; 98b, inventering 1814
1816	Äldre kulturhistorisk inventering	Vid inventering konstaterades att kyrkobyggnadens nordvästra knut var nedsunken och därför behövde justeras. Vapenhuset i söder var sedan flera år ur bruk, hade förfallit och borde tas bort för att få mer ljus och rum i kyrkan.		VS: E IV a: 98b Inventering 1816
1817	Rivning	Vapenhuset i söder revs.		ATA: Ihrfors, s 1527
1825	Ändring – ombyggnad, fönster	Åtta nya, större fönster blev insatta. Fönstersnickerierna målades med grå oljefärg.		ATA: Inventering 1828
1841	Fast inredning – orgel	Enkelt fyrstämigt orgelverk installerades	J Brunell, Gunnilbo	Thorén, s 24
1853	Ändring – ombyggnad, interiör	Fönsterförsedda dörrar insattes mellan kyrkorum och tornrum, så att det senare blev ett förrum.		VS: E IV B, 125 Inventarium 1861
1856	Ändring – ombyggnad, interiör	Dörrar sattes in mellan orgelläktaren och trappan i tornet, för att minska drag.		VS: E IV B, 125 Inventarium 1861
1861	Vård/underhåll – målningsarbete Nybyggnad – sakristia Teknisk installation – värme	Kyrkan genomgick stor inre och yttre reparation: <ul style="list-style-type: none"> • Predikstolen målades och förgylldes. • Altarprydnaden renoverades • Bänkinredningen ådrades i ek • Läktarbarriären ommålades och förgylldes • Altare och altarring marmorades och förgylldes. • Sakristia av trä byggdes på kyrkans östra sida, bakom altaret. Den försågs med två större fönster ”utan galler men med varsin med järnplåt beslagen fönsterlucka som öppnas inifrån”. Rummet belades med plankgolv och utrustades med järnkakelugn. Väggarna målades med ”ljusröd vattfärg på lergrund” och taket vitmålades. 		VS: E IV b; 125 Inventarium 1864

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1881	Fast inredning – orgel	Ett sjustämmigt orgelverk installerades	Setterquist & son, Örebro	Thorén, s 24
1890	Äldre kulturhistorisk inventering	Då ett nytt golv skulle inläggas i kyrkorummet uppdagades att kyrkans timmerstomme var i så dålig kondition att arbetet avbröts och församlingen tog istället under övervägande om en ny kyrka skulle byggas.		VS: F III A, 38 Inventarium 1893
1891	Ritning godkänd/bygglöv	Församlingen lät upprätta ritning till kyrka av tegel, med bibehållande av befintligt torn från 1794. Med några ändringar stadfästes ritningen av Överintendentämbetet den 12/8 1891.	Arkitekt Fredrik Liljekvist	VS: F III A, 38 Inventarium 1893
1892-93	Rivning Nybyggnad – kyrkan i sin helhet	Det tidigare långhuset i trä revs och sedan påbörjades bygge av ett nytt långhus i anslutning till befintligt torn: <ul style="list-style-type: none"> • Väggarna murades av tegel och fick rundbågiga muröppningar. • Sadeltak kläddes med falsad plåt • Fasaderna slätputsades och kalkavfärgades vita • I fönsteröppningarna sattes fönsterbågar av gjutjärn, målade med grön oljefärg och försedda med klara rutor. De tre korfönstren fick färgade rutor. • Tornets kupolformiga huv fick ny täckning av järnplåt, istället för tidigare spån och järnbleck. • På tornhuvuven restes en spira. • Över kyrkorummet slogs ett tunnvalv i trä som putsades. • De nedre väggfälten i kyrkorummet målades med oljefärg, de övre väggfälten och valvet med limfärg. • Korets väggar dekorerades med schablonmålningar. • I det nya koret uppsattes ett enkelt kors och en öppen altarring med svarvade balusterdockor (Såväl altartavlan från 1715 som altarringen från 1755 sparades dock) • Öppna bänkrader med ornerade gavlar byggdes • Bänkar, predikstol, läktare, korskrank och övriga möbler målades blå Invigning av kyrkorummet skedde den 5/11-1893	Arkitekt Fredrik Liljekvist Byggmästare P Andersson, Hedemora Målare P Söderström, Avesta	VS: F III A, 38 Inventarium 1893 Thorén, s 16 & 20 + Egna noteringar
1913-14	Ändring – begravningsplats, kyrkogård	Kyrkogården utvidgades mot norr. Invigning av den nya delen skedde den 13/1-1914.		VS: E I V b; 125, visitation 1924
1926	Ändring – ombyggnad, interiör	Inre renovering: <ul style="list-style-type: none"> • Väggfälten under fönsterbänksnivå målades med brun oljefärg • Väggfälten ovanför målades ljusare, omfattningarna och valvet helt vita. • 1893 års dekorationsmålningar på korets vägg blev överstrukna • Altartavlan från 1715 blev återuppsatt och dess målning dess målning från 1774 återställdes. • Den äldre altarringen från 1755 återinsattes och ombyggs så att den går rakt från vägg till vägg. • Predikstolen marmorades och försågs med baldakin 		Sveriges kyrkobyggnader, s 144 Thorén, s 15-17 VLT 1932-11-14

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1932	Fast inredning – predikstol	Predikstolen restaurerades hösten 1932. Färgskikt från fem olika övermålningar borttogs och den understa färgsättningen i bruna, svarta, vita och gröna toner återställdes, jämte förgyllning.	Konservator Alfred Nilsson	Sveriges kyrkobyggnader, s 144 VLT 1932-11-14
1936-37	Ändring – ombyggnad, interiör Vård/underhåll – målningsarbete	Inre renovering: <ul style="list-style-type: none"> • Det mellersta korfönstret murades igen på insidan, men fönsterbåge och glas behölls på utsidan. • Övriga fönster försågs med inre bågar • Golvet slipades och impregnerades i en varm brun färg. • Bänkinredningen byggs om till täta ryggar och de tidigare öppna gavlarna ersätts med nya gavlar med ett 1700-tals spegelmotiv, hämtat från altarringen och bevarade bänkskärmar, förvarade i ett förråd. • Bänkskärmarna restaureras och återinsätts. • Bänkinredningen målades i grå färgton, medan speglar på gavlar, bänkskärmar, altarring, altarbröstning, läktarbröstning och orgelfasad marmoreras med förgylld omfattningslist. • Valv och väggar ommålades med ljusbrun limfärg. • Altaruppsatsen flyttades fram något så att ett förrådsskåp ryms där bakom. Kyrkorummets träinredning målas om utifrån äldre färgspår. • Altaret och dåvarande rak altarbarriär marmoreras • Dopfunten ommålades • Läktaren ommålades • Elektrisk klockringning installerades • Elektrisk värme och belysning installerades. Därför borttogs kaminen i kyrkorummets främre del, söder om koret. 	Arkitekt Ärland Noréen Projektering: J R Brander, Norberg Målare Robert Sundberg, Norberg	VS: E I V b; 125 visitation 1946 VVKS: Program Ärland Noréen 1932, Bygghandling J R Brander 1935-36 Thorén, s 14-15, 20 VLT 1959-05-27
1939		De båda återstående korfönstren murades igen.	J R Brander	
1943	Fast inredning – altare	Dopaltare uppsattes i nischen söder om koret, där tidigare en kamin funnits.	Arkitekt Erik Fant	VS: E I V b; 125 visitation 1946
1945	Fast inredning – läktare Specifika inventarier – tornur	Den äldre läktaren revs och en helt ny och större läktare uppbyggdes. Därvid återanvändes den tidigare magasinerade läktarbröstningen från 1700-talet, vilken kompletterades med saknade delar. Nytt tornur installerades. (1804 års urverk omhändertogs av Västervåla hembygdsförening)	Arkitekt Erik Fant	VS: E I V b; 125 visitation 1946 + Egna noteringar
1946	Vård/underhåll – exteriör Fast inredning – orgel Ändring – begravningsplats, kyrkogård	<ul style="list-style-type: none"> • Fasaderna lagades och avfärgades • Tornhuvu täcktes med kopparplåt • Orgelverket (1881) blev ombyggt och utökades då från 7 till 14 stämmor. • Kyrkogården utvidgades • Ett bårhus uppfördes på kyrkogårdens nordöstra del. 	Arkitekt Ärland Noréen (fasader, tornhuv) Arkitekt Erik Fant (bårhus) Orgelbyggeri Åkerman & Lund	Andersson, s 8 Thorén, s 24

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1998	Teknisk installation	Takavvattning – snörasskydd: Hängränna av koppar monterades runt om tornets horisontella takfot. I anslutning till rännan sattes stuprör med vinklade krökar. För att minska risken för snöras sattes ett snöräcke.	Leif Göthberg, Alton arkitekter AB i Kumla	VLM: ärende dnr 97: 286-316, rapport 1998-11-24
1999-2000	Teknisk installation – värme	Bergvärme infördes. Tre energibrunnar borrades söder om kyrkan, ledningar drogs in under torntrappan och vidare längs vapenhusets sydvästra hörn upp till ny värmepump i tornrummet en trappa. Ledningen doldes med gipsskivor. Kring värmepumpen gjordes en inbyggnad av slät panel rollad med emulsionsfärg (<i>NCS S 0505-Y30R</i>). Gångjärnsfästen och lås av smitt järn.	Arkitekt Börje Lindström, Alton arkitekter AB i Kumla & Lars-Olov Borking, NVS AB i Fagersta	VLM: ärende dnr 99: 234-316, rapport 2000-06-15
2004-2005	Vård/underhåll	Vård- och underhållsplan upprättades för Västervåla kyrka	Studio A arkitekter AB	VVKS